

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

2015. AUGUSZTUS – SZEPTEMBER

ELISMERÉSEK

* Az aknaszlatinai 85 éves **Sóbányi Imre** kapta idén a KMKSZ Fodó Sándor-díját, aki 17 évig a KMKSZ aknaszlatinai alapszervezetének elnöke volt, amatőr kutatóként feldolgozta a település helytörténetét is.

* **Volodimir Csubirko**, a Kárpátaljai Megyei Tanács elnöke és **Hennagyij Moszkal**, a megyei állami közigazgatási hivatal vezetője a *Kárpátalja fejlesztéséért érdemjellel* jutalmazta **Bacsikai József** ungvári magyar főkonzult.

* A 43. Tokaji Irtótábor *Hordó-díjat* adományozott **Vári Fábián László** költőnek, műfordítónak, a kárpátaljai magyar irodalom kiemelkedő alakjának.

* Az ungvári magyar főkonzulátuson az augusztus 20-i nemzeti ünnep alkalmából **Bacsikai József** főkonzul **Áder János** köztársasági elnök megbízásából *Magyar Ezüst Érdemkereszt* kitüntetést adott át:

– **Soltész Péter** festőművésznek, a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesület alapító társelnökének, **Sütő Mihálynak**, az Ungvári Művészeti és Közművelődési Kolledzs koreográfusának.

– A *Magyar Érdemrend Tiszti-keresztjével* tüntette ki **dr. Spenik Sándort**, az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Karának dékánját.

* **Potápi Árpád János** nemzetpolitikáért felelős államtitkár **Szabó Tibornak**, az Eszenyi Ritmus Néptáncegyüttes művészeti vezetőjének és a Pro Agricultura Carpatica Megyei Jótékonyági Alapítványt képviselő **Órhidi László** elnöknek átnyújtotta a *Külhoni Magyarságért Díjat*.

* A magyar reformátusok sárospataki országos tanévnyitóján a zsinati elnökség nevében **Bogárdi Szabó István** püspök és **Huszár Pál** főgondnok *Makkai Sándor-díjat* adományozott a técsői **Ambrus Pál** pedagógusnak.

* A *Balatonfüreden* megrendezett 2015-ös Quasimodo *költőverseny* egyik kitüntetettje (Életmű-díj) **Vári Fábián László** költő lett.

* A Budapesten megrendezett XXXV. Magyar Művészetért Gálán **Nagy Zoltán Mihály** költő és író *Magyar Művészetért Díjat* kapott.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanévnyitóján **Németh Zsoltot** a főiskola létrehozásában és működésének támogatásában játszott kiemelkedő szerepéért *Rákó-*

csi-díjjal tüntették ki. Ugyancsak Rákóczi-díjban részesült **Gulácsy Lajos**, a Kárpátaljai Református Egyház nyugalmazott püspöke.

* Idén 35. alkalommal adták át a Színkritikusok díját 15 kategóriában. A díjátadó gálát a Trafóban tartották Boross Martin rendezésében. A színkritikusok, illetve a legjobb férfi főszereplő díját a kárpátaljai **Trill Zsolt** kapta, míg a legígéretesebb pályakezdő díját **ifj. Vidnyánszky Attila** nyerte el.

* Az Ungvári Járási Tanács szeptember 25-i ülésén az „*Ungvidék tiszteletbeli polgára*” címet adományozta **Bátori Józsefnek**, a tanács KMKSZ-es képviselőjének, az Ungi Református Egyházmegye főgondnokának.

AUGUSZTUS

* Megrendezték a Napsugár Hagyományörző Napokat Péterfalván **Komáromi-Kokas Erzsébet** népdalénekes szervezésében, aki egyben az öt évvel ezelőtt alapított Napsugár Hagyományörző Gyermekecsoport művészeti vezetője is. Az ünnepi záróprogram keretében a helyi művészeti iskola növendékei és zenetanárai, valamint a Kokas Banda nagyszabású koncerttel mutatkozott be a helyi kultúrházban. A meghívott díszvendégek között volt **dr. Dupka György**, Tiszabökény díszpolgára, a MÉKK elnöke is.

* A Beregszászon megrendezett Nemzeti Érték Fesztivál első napján

ökumenikus istentiszteletre került sor, mely alkalmat követően *Hungarikumok* címmel nyílt fotókiállítás a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán (II. RF KMF). A résztvevők megtekinthették a Zelei Miklós dokumentumregénye nyomán készült *Zoltán újratemetve* című darabot a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színezeinek előadásában.

* Ungváron a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeum épületében megnyílt a beregszentmiklósi **Bokotej Lóránt** szobrász, fafaragó, festőművész önálló kiállítása, akinek művészete az impresszionizmus és a szürrealizmus hatására formálódott.

* Lezajlott a XXV. Szódemeteri Kölcsey-megemlékezés. A régiók képviseletében mások mellett **Zubánics László** beregszászi történész, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség elnöke mondott ünnepi beszédet. Majd az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség koszorúját **Zubánics László** elnök és **dr. Tóth Mihály** tiszteletbeli elnök helyezte el az emlékmű talapzatán.

* A beregszászi Kölcsey Ferenc Szakkollégiumban zajlott az V. Kereszttyén Balázs olvasótábor a KMPSZ szervezésében, amelyen meghívottként részt vett **Kürti László** költő, tanár, aki gimnazista korú fiataloknak tartott érdekesítő előadást Nádas Péter *Sáját halál* című műve alapján.

* A sztálini lágerekbe hurcolt római katolikus híveknek állítottak emlékkeresztet a Rahótól 15 kilométerre, a történelmi magyar határ közelében fekvő Tiszabogdányban.

* Életének 61. évében elhunyt **Vass Tibor** kisebbségi politikus, a Magyarok Kijevi Egyesületének elnöke, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség alelnöke, a kárpátaljai magyarság „kijevi nagykövete.”

* A Szent István-napi ünnepséget Ungváron, az ősi várban a MÉKK és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet szervezésében rendezték meg. A közönséget **dr. Dupka György**, a MÉKK elnöke köszöntötte. Ünnepi beszédet mondott **dr. Cseh Áron**, Magyarország ungvári külképviseletének konzulja, **dr. Tarics Zoltán**, a KMKSZ városi szervezetének vezetője és **Zubánics László**, az UMDSZ elnöke. Az ökumenikus szertartást, valamint az új kenyér megáldását történelmi egyházaink képviselőjében **Héder János**, a Kárpátaljai Református Egyház főjegyzője, **Pogány István** atya, püspöki helynök és **dr. Szalánszky Agoston** görög katolikus pap, a görög katolikus Ungvári Hit tudományi Akadémia teológiai tanára végezte.

* A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség hagyományosan Aknazlatinán, a római katolikus templom kertjében felállított Szent István-szobornál tartotta központi rendezvényét.

A szentmisével kezdődött megemlékezésen **Szalipszki Endre** beregszászi magyar főkonzul, **Bartha József**, a KMKSZ alelnöke mondott ünnepi beszédet.

* Életének 73. évében elhunyt **Helj László** festőművész, a Beregszászi Népszínház tagja.

* A Kárpátalja Megyei Tanács a soron következő ülésén jóváhagyta, hogy Lehoczky Tivadarról nevezze el a Kárpátaljai Helytörténeti Múzeumot.

* Kamenyec-Podolszkijban felavatták a magyar kormány által állított Holokauszt-emlékművet. A magyarországi kormányküldöttség tagjain kívül, a kijevi magyar nagykövetség és az ungvári főkonzulátus szervezésében többek között Kárpátalját **Galin Mihail**, a Heszed Spira Kárpátaljai Alapítvány vezetője, **Togyireska Erika**, a beregszászi Shalom Alapítvány igazgatója, a Kárpátaljai Magyar Zsidók Egyesületétől **Goldberger Ernő**, a Beregszászi Zsidó Hitközség elnöke, **Weiss Miklós**, a nagyszőlősi Zsidó Hitközség elnöke, **dr. Dupka György** történész vettek részt.

* Megtartották a III. Málé-, Uborka- és Hagyományörző Fesztivált Tiszapéterfalván, a helyi kultúrház területén a polgármesteri hivatal szervezésében.

* Beregszászi alkotók nyerték a II. Kulturális Filmek Fesztiváljának fődíját. Bolyáki Attila, a fesztivált szervező az MTI-nek elmondta: a fődíjat, amellyel 500 ezer forint járt,

a beregszászi **Baláczy Vladimír** és **Baláczy Dominik** *Barátság fesztivál 1980-as években* című alkotásának ítélte oda a zsűri.

* A koloszsvári Magyar Napokon Kárpátalját az eszenyi Ritmus Néptáncegyüttes képviselte. Vendégszerepeltek még Désen, Zsobokon, Gyalun, Magyarfenesen, Kalotaszentkirályon és Miriszlón.

* Befejeződött a Veres Péterről elnevezett alkotótábor, amelynek munkájában **ifj. Hidi Endre**, **Kalitics Erika** és **Kulin Ágnes** vettek részt. A tábor végén kiállították az itt készült műveket – szobrokat, festményeket, grafikákat –, amelyeket a tanárok és diákok közösen értékelték

SZEPTEMBER

* A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház Beregszászban bemutatta Móricz Zsigmond: *Nem élhetek muzsikaszó nélkül* című művét.

* A Kárpátaljai Szövetség megalakulásának 25. évfordulója alkalmából a balatonföldvári Riviéra Park Hotelben jubileumi emlékülésre és a kárpátaljaiak hagyományos találkozójára került sor. A rendezvényen a *Kárpátaljai Hírmondó* 10 évet összefoglaló *Gyökérszakadás előtt* című antológiáját **Füzesi Magda** szerkesztő mutatta be.

* Szüretében az Italian Snack Pizza nyári teraszán a *Csipkés Együttes* táncházat tartott. A Csipkés Együttes zené-

szei, **Molnár István** (vezető prímás), **Ignác Krisztián** (nagybőgő), **Szoroka Dániel** (harmonika) és **Bernáth Ferenc** (brácsa) dobronyi és viski dallamokat játszottak, az együttes éneke, **Bocán Nikolett** pedig ezen tájegységekből származó népdalokat énekelt. Az együttes táncosai, **Váradi Emese** és **Ráti Tamás** pedig a táncház során ugrós táncokra hívta az érdeklődőket.

* Palágykomorócon a *Sodró Együttes* tartott tanévnyitó táncházat a helyi iskola tornatermében. A táncháznyitó népzenei bemutatón **Balogh Marianna** (ének), **Czébely József** (nagybőgő), **Halász Bertalan** (harmonika), **Király András** (prímás) és **Lemen Iván** (tercprímás) tolmácsolásában máramarosi magyar zsidó népzene és jobbágytelki dallamok csendültek fel, a táncház során az együttes táncosai, **Váradi Enikő** és **Jakab István** pedig magyarbódi, sárközi, dobronyi és viski szólamokra járták a táncot a helyiekkel. Fellépett továbbá **Jakab István** két tanítványa, **Tóth Csenge Rebeka** és **Fogas Domonkos** táncospárosa is.

* A Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeumban az Európai Utas Alapítvány szervezésében lezajlott a *Hidak, korok, Budapest. A magyar főváros háromszáz éve a Duna-hidak sorsának tükrében* című vándor-kiállítás megnyitója, melynek támogatói: Nemzeti Kulturális Alap, Magyar Művészeti Akadémia,

Magyarország Ungvári Főkonzulátusa. Megnyitó beszédet tartott többek között **Módos Péter** író, az alapítvány elnöke és **Vári Fábián László** költő, a MMA irodalmi tagozatának tagja.

* Idén is megrendezésre került a Kárpát-medencei Magyarok Zenéje elnevezésű koncertsorozat, melynek első állomása Kárpátalján, Visken volt. A koncert hazai részről a *Viski Bicskások* zenekar előadásával kezdődött, melyen Kárpátalja és Erdély népzenei kincseiből hallhattak nagyszerű dallamokat a jelenlévők. Az itthoni muzsika után a *Fölszállott a Páva c.* műsorból is ismert **Agócs Gergely** és lánya, **Agócs Julianna** léptek színpadra, akik színvonalas műsorral örvendeztették meg a nagyérdeműt. Az autentikus népzenei játszó *Szalonna és Bandája* nagysikerű előadása méltó megkoronázása volt az estnek.

* **Szekeres József** egyéni kiállítását nyitották meg a munkácsi városi galériában, aki 1999-től az Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Szövetség tagja. Festményeivel ez idáig Kijevben, Munkácson, valamint Magyarországon, Németország több városában mutatkozott be.

* A Kárpátaljai Boksay József Szépművészeti Múzeumban megnyílt **Magyar László** festőművésznek, a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) elnökének jubileumi tárlata.

* A Berekfürdőn megrendezett Körmenyi Lajos Íróklubban Kárpátalja alkotóit hárman képviselték: **Nagy Zoltán Mihály**, **Vári Fábián László** és dr. **Dupka György** történész, akik a program keretében részt vettek a karcagi író-olvasó találkozókon, az alkotói eszmecsereken, majd ellátogattak Berettyóújfaluba is, ahol a Bihari Múzeum és a Sinka István Városi Könyvtár dísztermében felolvastak műveikből.

* Az Ungvári Hungarológiai Központban megnyílt **Klisza János** grafikus-tájképfestő, építész, a Révész Imre Társaság tagjának időszaki kamarakiállítását.

* 22. alkalommal rendezték meg a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Nemzetközi Levéltári Napokat Nyíregyházán. Az idei rendezvény különlegessége, hogy azt első ízben szervezték közösen a Kárpátaljai Levéltárral. A nemzetközi konferencia résztvevőit **Kujbusné Mecsei Éva**, az MNL Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár igazgatója köszöntötte. A kárpátaljai kutatók közül **Csatáry György** (a beregszászi főiskola tanszékvezetője), **Miszjuk Mihajlo** (a Kárpátaljai Állami Levéltár igazgatója), **Molnár D. Erzsébet** (Lehoczky Tivadar Intézet, Beregszász) tartott előadást, a Szolyvai Emlékparkbizottság nevében **Dupka György** felelős titkár is hozzászólt a témához.

* Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Szabolcs-

Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat az 1944-1945-ben elhurcolt nyíregyháziak és megyebeliek emlékének tiszteletére közösen emléktáblát állított a Szolyvai Emlékparkban. Az emléktábla szövege: *Az 1944-1945-ben málenkij robotra elhurcolt nyíregyháziakra és megyebeliekre emlékezve állította Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Közgyűlése és Nyíregyháza Megyei Jogú Város.* A rendezvényt **Kujbusné Mecsei Éva**, az MNL Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár igazgatója nyitotta meg. Avatóbeszédet mondott **Dupka György**, az Szolyvai emlékparkbizottság felelős titkára, **Seszták Oszkár**, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés elnöke, **Halkóné dr. Rudolf Éva**, Nyíregyháza Megyei Jogú város Közgyűlése Köznevelési, Kulturális és Sportbizottságának elnöke, **Szabó István** ungvári konzul. Végezetül a szervezetek, állami intézmények képviselői az emléktáblát megkoszorúzták.

* A beregszászi Európa-Magyar Házban a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság szervezésében „*Nyelvújítás a múlt és a jelen irodalmában*” címmel irodalmi kerekasztalt tartottak. Előadást tartott **Pomogáts Béla** irodalomtörténész, a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaság – Anyanyelvi Konferencia tiszteletbeli elnöke, **Vári Fábrián László** József Attila-díjas költő, az Együtt szerkesztőbizottságának

elnöke, **Zubánics László** történész, a KMMI elnöke, **Csordás László**, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság elnöke, **Kovács Eleonóra**, az UNE magyar karának tanára, **Szemere Judit** újságíró. Végezetül **Dupka György** az Intermix Kiadó 2015. évi kiadványait és az *Együtt* című irodalmi lap legújabb számát mutatta be. A résztvevők többek között arra a kérdésre kerestek választ, hogyan viszonyul a kortárs irodalom a nyelvújításhoz, illetve mennyire van létjogosultsága a nyelvújításnak a XXI. században.

* **Dinnyés József** *Dalaim 45 éve* című DVD-lemeze új az irodalmi ismeretterjesztés kiadványai között. A válogatás ötszáz év magyar költészetéből, köztük több kárpátaljai költő műveiből ad ízelítőt.

* Idén 17. alkalommal rendezték meg Kárpátalján (Ókemencén) a Szülőföldem szép határa – kisebbségi rádiós- és televíziós fesztivált. Az eseményt a Duna Médiaszolgáltató Nonprofit Zrt. és az MTVA is támogatta. A zsűri a rádiós műsorból 44-et, televíziós produkcióból 71-et értékelt, a szakmai összejövetelelen három magyar alkotást díjaztak. A fesztivál fődíját, az *Arany havasi gypárt* az *Ez volt a sorsom* című dokumentumfilm kapta. Hernády Zsolt alkotása Kápolnapuszta, az elnéptelenedett sváb szellemfalu történetét dolgozza fel. A település teljes férfi lakosságát kivégezte a bevonuló

szovjet hadsereg, a túlélők nagy részét pedig a háború után származásuk miatt telepítették ki.

* A munkácsi városi könyvtár olvasótermében megtartották **Viktor Dvornicsenko** kárpátaljai publicista, költő, újságíró *Munkácsy Mihály Golgotája és feltámadása* című könyvének bemutatóját.

* Halálának 70. évfordulója emlékére kisméretű szobrot állítottak Bartók Bélának Ungváron. **Kolodko Mihály** ungvári szobrász alkotását az Ung-parti sétány fémkorlátján helyezték el, az Ungvári Magyar Főkonzulátus épülete mellett.

* Megjelent a *Napút* című folyóirat 2015/6. száma, amelyben ezúttal egy külön részt kapott a KVVIT. A válogatásban **Csordás László** bevezetőjét követően **Csornyij Dávid, Shrek Tímea, Lőrincz P. Gabriella, Ámorth Angelika, Varga Nikolett, Pák Diána, Ráti Emese, Bakos Kiss Károly, Kertész Dávid, Pusztai-Tárczy Beatrix, Kovács Eleonóra, Pógyor Levente, Marcsák Gergely** és **Pógyor Adrián** egy-egy írása szerepel.

ÚJ KÖNYVEK

MEGJELENT

Zubánics László: *Világok végein. Északkelet-Magyarország a XVI–*

XVIII. században: politika, gazdaság, kultúra. Kárpátaljai Magyar Könyvek 240. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2015.

Lengyel János: *Arc-poeticák. Beszélgetni jó. Interjúk.* Kárpátaljai Magyar Könyvek 241. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2015.

Dupka György: *„Ne ítéljete el ...!” Zsidó népiértés, antiszemita üldözés Kárpátalján a náci és a kommunista eszmék nevében (1938-1991).* Kárpátaljai Magyar Könyvek 238. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2015.

ELŐKÉSZÜLETBEN

Finta Éva: *A kárpátaljai Sáfáry László.* Monográfia.

Hájás Csilla: *A fele sem komoly.* Novellák.

Vádolnak a kárpátaljai túlélők... (Válogatás a „malenkij robotra” elhurcoltak visszaemlékezéseiből Dupka György összeállításában).

Dupka György: *Magyar irodalmi élet és írásbeliség Kárpátalján.* Az írástudókat adó táj kultúr-történeti jellegzetességei, kortárs írók, irodalmi életet generáló intézmények adattára.

Összeállította: *Dupka György*